

УДК 351.746.2 “1905/1916”

В.М. Чисніков,

доктор юридичних наук, доцент,
головний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0003-2020-7298

КАТЕРИНОСЛАВСЬКА СИСКНА ПОЛІЦІЯ: ОСОБОВИЙ СКЛАД ТА НОВАЦІЇ В КАРНО-РОЗШУКОВІЙ СПРАВІ (1905–1916 рр.)

У статті вперше в історико-правовій літературі розглядається особовий склад Катеринославського сискового відділення (1910–1916 рр.), а також організаційно-правові засади створення першого в Російській імперії губернського сискового відділення (1914 р.). Крім того, висвітлюється діяльність повітових сискових команд, створених за ініціативи та за рахунок коштів місцевих земств (1905–1908 рр.), тобто ще до прийняття Закону “Про організацію сискової частини” від 6 липня 1908 р.

Ключові слова: Катеринославське міське та губернське сискові відділення, Закон “Про організацію сискової частини” (1908 р.), особовий склад, сискові повітові команди, новації в карно-розшуковій справі.

В статье впервые в историко-правовой литературе рассматривается личный состав Екатеринославского сыскного отделения (1910–1916 гг.), а также организационно-правовые основы создания первого в Российской империи губернского сыскного отделения (1914 г.). Кроме того, освещается деятельность уездных сыскных команд, созданных по инициативе и за счет средств местных земств (1905–1908 гг.), т.е. еще до принятия Закона “Об организации сыскной части” от 6 июля 1908 г.

Ключевые слова: Екатеринославское городское и губернское сыскные отделения, Закон “Об организации сыскной части” (1908 г.), личный состав, сыскные уездные команды, новации в уголовно-разыском деле.

Прийнятий у Російській імперії 6 (19) липня 1908 р. Закон “Про організацію сискової частини” вперше в історії Росії вивів у загальнодержавне правове поле поліцейські служби розшуку, що раніше функціонували в ряді регіонів, і надав правову базу для створення розгалуженої системи органів карного сиску в імперії [1, с. 231–234].

До прийняття цього закону на території України, яка входила тоді до складу Російської імперії, сискова поліція існувала лише в п'ятих губернських містах: Києві, Одесі, Харкові, Полтаві та Катеринославі.

Проблеми організації та діяльності сискової поліції на території України за часів Російської імперії певною мірою у своїх працях досліджували як українські фахівці: А.К. Балінов, О.М. Бандурка, М.В. Барбашин, М.П. Водько, В.А. Греченко, В.М. Петровський, О.М. Піджаренко, О.О. Самойленко, В.М. Чисніков, О.Н. Ярмиш, так і російські – Б.П. Балуєв, Т.М. Брестовська, Е.П. Величутіна, Т.Л. Ма-

тієнко, Р.С. Мулукаєв, Д.С. Рижов, О.Ю. Шаламов та інші. Утім більшість дослідників зосереджувалися переважно на київському та одеському регіонах, а останні, зокрема Катеринославський регіон, залишалися поза їх увагою.

Мета статті – на підставі архівних матеріалів та інших джерел висвітлити особовий склад Катеринославського міського та губернського сиссних відділень в 1910–1916 рр., а також доповнити відомості щодо новацій Катеринославської сиссної поліції в карно-розшуковій справі.

6 липня 1908 року російський імператор Микола II підписав у Петергофі прийнятий Державною Думою Закон “Про організацію сиссної частини”, який передбачав створення у складі поліцейських управлінь імперії 87 сиссних відділень чотирьох розрядів “для провадження розшуку по справах загальнокримінального характеру як у містах, так і в повітах”. На території України мали діяти сиссні відділення в містах: Києві, Харкові, Одесі – I-го розряду; Єлисаветграді, Катеринославі, Севастополі, Миколаєві – II-го; Бердичеві, Житомирі, Кам’янець-Подільському, Полтаві, Кременчуці, Симферополі, Херсоні, Керчі – III-го; Чернігові – IV-го розряду [1, с. 33–35].

Ще до прийняття закону, у березні 1908 року, при Департаменті поліції створено спеціальний підрозділ – відділ кримінально-сиссної частини, що став називатися VIII-м діловодством. Керівником нового підрозділу було призначено відомого криміналіста, колишнього начальника московського сиссного відділення В.І. Лебедева [2]. На цей підрозділ, крім загального нагляду і координації дій сиссної поліції, покладалося керівництво створенням нових сиссних відділень, забезпечення їх необхідним обладнанням і посібниками, створення Центрального реєстраційного бюро, видання інструкцій, правил і розшукових циркулярів по сиссній частині, завідування школою інструкторів, фотографією Департаменту поліції, а також підтримання зв’язків із поліцією іноземних держав з питань загальнокримінального характеру. “...Заснуванням цього відділу, – повідомляв журнал “Вестник полиции” – покладено, таким чином, початок упорядкуванню сиссної частини, що залишалася до цього часу без усякого загального керівництва та нагляду і позбавленої будь-якої об’єднаності” [3, с. 4].

28 липня Департамент поліції направив губернаторам циркуляр, у якому пропонував “вручити цю живу і відповідальну справу, тобто керівництво сиссними відділеннями, особам досвідченим, гідним довіри і за можливістю ознайомленим раніше з тими прийомами майбутньої роботи, що заявлені практикою” [4, с. 73].

Згідно з законом, чисельність особового складу Катеринославського сиссного відділення, яке належало до II розряду, складала 11 чоловік. Сиссне відділення знаходилося у складі міської поліції і було розташоване за адресою: м. Катеринослав, проспект, будинок Міської Управи [5, с. 73].

Зазначимо, що Катеринославська губернія на початку XX ст. була одним із найбільших у Російській імперії гірничопромислових районів. На її території проживало понад 2 млн населення, із яких прийшло “рудничне” становило понад 700 тис. [6, с. 57]. Як наголошував перший керівник сиссної поліції імперії В.І. Лебедев, Катеринославська губернія “здавна була в Росії одним із найнебезпечніших осередків кримінальної злочинності” [7]. Після революційних подій 1905 року власники рудників і земські діячі – представники місцевого самоуправління, збентежені масовими виступами робітників на рудниках, змушені були піти на додаткові асигнування щодо збільшення і укріплення міського і повітових управлінь поліції, покращення всієї губернської поліцейської структури шляхом спеціалізації поліцейського апарату.

Перші сискні команди в деяких повітах Катеринославської губернії почали створюватися вже в 1905–1906 роках [8, с. 171]. 20 грудня 1907 р. губернські земські збори, не чекаючи прийняття закону про створення сискних відділень, постановили виділити в розпорядження 10-ти земських повітових управ і предводителів повітового дворянства 80 000 крб (по 10 тис. на кожний повіт) “допомогу поліції у витратах, пов’язаних із розкриттям злочинів, переслідуванням і упійманням злодіїв, грабіжників й інших злочинців” [6, с. 57]. Із січня 1908 р. збори при губернаторові постановили направити ці кошти не на посилення поліцейської сторожі, а на створення особливих сискних команд.

Незабаром у зазначених повітах були створені такі команди у складі 2–4 чоловік. Їх очолювали сискні пристави, які безпосередньо підпорядковувалися повітовим ісправникам і перебували в штаті губернського правління і поліцейського управління повіту. Всього було запроваджено вісім посад сискних приставів і 27 їхніх помічників” [9]. Їх призначення й звільнення входило до компетенції губернатора за поданням ісправників. При цьому кандидатури необхідно було ще узгоджувати з предводителями повітового дворянства і головами земських управ. Такий порядок нагадував “наглядний комітет” англійських провінційних міст, передбачений законом про муніципальні корпорації (1835) [10, с. 85].

Утримання сискного пристава становило 2400 крб. на рік і перевищувало оплату його начальника – урядового ісправника, річне жалування якого лише 1875 крб. Рядовий сищик повітової команди отримував 660 крб., а в трьох повітах навіть 800 крб, тобто майже стільки ж, скільки поліцейський наглядач у місті. Такі високі оклади пояснювалися тим, що страх за свою власність змушував господарів рудників і земельних володінь заощаджувати для роботи в поліції досвідчених кадрів з усіх напрямів їхньої діяльності. Проте, як доповідав Катеринославський губернатор, йому “досить важко знаходити народ для роботи в поліції і сиску, бо простий робітник на рудниках поблизу Катеринослава отримує 1,5–2 крб. в день” [10, с. 85].

Міністерство внутрішніх справ підтримало ініціативу Катеринославської губернської адміністрації і затвердило проект організації розшукової справи в губернії і оклади її чинів. Первинний штат команд (8–27) був затверджений Міністром внутрішніх справ 28 березня 1908 року.

Подальші події показали, що ідея створення повітових сискних команд себе виправдала: розкриття злочинів, заявлених у поліцію, дізнання за якими вели сискні команди, значно зросло. Так, у 1909 році із 230 справ, які знаходилися у провадженні, 224 були успішно закінчені, а в 1910 році із 365 – 287. Протягом 1909 – 1911 років повітові сискні команди затримали 1211 злочинців, а із 728 зареєстрованих злочинів тільки 48 залишилися нерозкритими, тобто не більше 7 %. Катеринославський губернатор з цього приводу заявляв, що ці показники “є наочним доказом того, наскільки плідна діяльність чинів сискної поліції в Височайше ввіреній мені губернії” [11].

Згодом досвід Катеринославської губернії щодо створення сискних команд у повітах був запозичений земством Полтавської губернії, а також поширився на деякі повіти інших губерній.

Зважаючи на вдалий досвід сискних команд Катеринославської губернії, завідувач 8-го діловодства Департаменту поліції В.І. Лебедев розробив план організації сискних команд по всій території імперії. 17 січня 1913 р. Міністру внутрішніх справ була надіслана доповідна записка “Про розвиток заходів кримінального сиску в межах Катеринославської губернії з метою боротьби з розбійництвом

(названим “бандитизм”)). На думку В.І. Лебедева, організація сискної роботи в повітах цієї губернії мала стати “зразком планомірної боротьби зі злочинністю” [12, с. 17]. На жаль, ініціатива 8-го діловодства Департаменту поліції так і не отримала подальшого розвитку.

Слід зазначити, що організація сискних команд у повітах мала й деякі недоліки. Головним із них була неузгодженість дій різних команд між собою та відсутність спеціальних знань у повітових сищиків. Суттєвим недоліком було також те, що гроші чинам сискних команд виділялися не через державне казначейство, як передбачав установлений порядок фінансування, а через повітових ісправників. У зв’язку з цим з боку повітових управ і предводителів дворянства до них ставилися різносторонні вимоги, покладалися різноманітні доручення під загрозою не виплати утримання. За цих умов сискні команди не мали можливості повною мірою протистояти професійній злочинності, оскільки залежали від місцевої влади [12, с. 18–19].

Восени 1913 року призначений катеринославський губернатор В.А. Колобов вирішив провести реорганізацію карного розшуку в повітах губернії. Головною причиною такого рішення були розбіжності між губернським правлінням і земством. Губернатор вважав, що кошти – 40 тис. крб., які земство кожний рік виділяє на утримання сискних команд, мають поступати не в повітові комітети, а в губернське правління. За його планами, сискні команди в повітах слід ліквідувати, а замість них створити губернське сискне відділення. Свою думку губернатор пояснював тим, що в діяльності сискних команд відсутній постійний зв’язок із сискними відділеннями міст, вони не мають собак-шукачів і обладнання для реєстрації злочинців.

На думку губернатора, оперативний склад губернського сискного відділення повинен мати 13 поліцейських-наглядачів і 21 городового. Крім того, при відділенні створюється розплідник для 7–8 собак-шукачів. До штату розплідника мають входити посади дресирувальника собак і його помічника. Керівництво губернським сискним відділенням має здійснювати за сумісництвом начальник сискного відділення м. Катеринослава. Для забезпечення оперативного обслуговування 16 сищиків (по двоє на повіт – один наглядач і один городовий) мають постійно проживати в населених пунктах із найбільшим рівнем злочинності. Один із наглядачів повинен знаходитися при Катеринославському сискному відділенні й завідувати реєстрацією злочинців і фотографією. Решта сищиків розподіляються на чотири “летючих загони”. Два з них мали дислокуватися в найбільш криміногенних місцевостях, міняючи свою дислокацію в міру зменшення рівня злочинності. Два інших загони повинні були терміново виїжджати для розкриття “найбільш видатних злочинів” [13, с. 166–167].

Ініціативу губернатора Колобова підтримало Катеринославське земство, яке для агентурного висвітлення криміногенного стану у повітах виділило спеціальні кошти на придбання постійної повітової агентури серед місцевих торговців, трактирщиків тощо, а також для виплати винагород “штучній” агентурі. План катеринославського губернатора щодо реорганізації губернського карного розшуку 11 січня 1914 р. затвердив і Міністр внутрішніх справ.

Таким чином, централізація карного розшуку в губернському масштабі забезпечувала отримання оперативної інформації в умовах підвищеної мобільності кримінальних злочинців, а також полегшувала впровадження в найбільш небезпечні у криміногенному плані регіони сисних агентів, невідомих у повітах.

Особовий склад Катеринославського сисного відділення, як зазначалося в “Адрес-календаре Екатеринославской губернии на 1910 год”, такий: 1) начальник сисного відділення колезький секретар Репойто-Дубяга Олександр Степанович; 2) його помічник Сморенський Кирило Іванович (чину не мав); 3) поліцейський наглядач при сисному відділенні Погорєлов Іван Ілліч; 4) поліцейський наглядач колезький реєстратор Алтианов Андрій Юхимович; 5) поліцейський наглядач молодший реєстратор Костицький Петро Григорович; 6) поліцейський наглядач Кузьмін Яков Іванович; 7) начальник кінної поліцейської сторожі прапорщик запасу Д’ячиков Гліб Іванович [14, с. 93].

У 1911 році замість поліцейських наглядачів Алексєєва, Костицького і Кузьміна почали працювати Яків Степанович Беценко, Степан Карпович Малик і Самуїл Федорович Рябковець [5, с. 52].

У 1912 році особовий склад Катеринославського сисного відділення майже повністю змінився. Це було, передусім, пов’язано з призначенням їх керманіча О.С. Репойто-Дубяга начальником Київського сисного відділення, а також притягненням до кримінальної відповідальності деяких співробітників відділення за хабарництво та зловживання службовим становищем. Як зазначалося в “Адрес-календаре и Памятной книжке Екатеринославской губернии на 1912 год”, у сисному відділенні працювали: *керівництво*: 1) т.в.о. начальника Михайло Сергійович фон Аделунг (чину не мав); 2) т.в.о. помічника начальника Яков Степанович Беценко (чину не мав). *Поліцейські наглядачі*: 3) поліцейський наглядач Вікентій Станіславович Єсипович (чину не мав) та Іван Лаврентійович Погорєлов (чину не мав). 4) поліцейський наглядач щодо стягання коробкового збору в м. Катеринославі – колезький реєстратор Дмитро Андрійович Бухаленко; 5) поліцейський наглядач Лікарсько-Поліцейського Комітету Антон Апполонович Добровольський і 6) поліцейський наглядач Фабрично-Заводської поліції – колезький секретар Йосип Вітольдович Чапський [15, с. 10].

У наступному 1913 році в сисному відділенні знову змінилося керівництво. Тепер його очільниками стали: т.в.о. начальника відділення осавул Олександр Хрисанфович Облакевич та т.в.о. його помічника Дмитро Петрович Пашутін. Поліцейськими наглядачами залишилися В.С. Єсипович, Д.А. Бухаленко та А.А. Добровольський. Новими співробітниками стали поліцейський наглядач Петро Федорович Денисенко та поліцейський наглядач Фабрично-Заводської поліції В’ячеслав Артурович Туловський [16, с. 275].

Слід зазначити, що у 1911–1913 роках Департамент поліції провів ревізії в понад двадцяти сисних відділеннях усіх розрядів у шести найбільших регіонах імперії, зокрема і на українських землях: Харкові, Одесі, Севастополі, Катеринославі, Кам’янець-Подільську.

Під час ревізії Катеринославського сисного відділення у 1913 році було встановлено, що начальник відділення О.Х. Облакевич перевівся з Таганрогу до Катеринослава лише з метою прослужити недовгий час і вийти у відставку, отримавши посилену пенсію, а тому “ставився до справи цілком індіферентно і привів Катеринославське сисне відділення до повного розвалу”. Під час перевірки він ігнорував ревізію, категорично відмовився під різними надуманими приводами з’являтися до відділення, незважаючи на неодноразові пропозиції та накази чиновника особових доручень Департаменту поліції.

Як зазначав перевіряючий чиновник особових доручень Гагарін, осавул Облакевич після призначення начальником сисного відділення через деякий час зовсім припинив відвідувати ввірений йому підрозділ, усі отримані папери

передавав до канцелярії з відміткою “до наряду”, не даючи жодних керуючих вказівок. Своїх підлеглих він зовсім не ознайомлював з науковими методами розкриття злочинів, хоча сам пройшов навчання на курсах в С.-Петербурзі.

У результаті проведеної ревізії в діяльності Катеринославського сисного відділення були виявлені такі недоліки: 1) неохайне і невідповідне розподілення у відділенні переписок за нарядами; 2) відсутність будь-яких дат у реєстрації злочинного елемента і не розміщення розшукових карток за деякі місяці; 3) відсутність рахунків на витрати, пов'язані з розшуками чинами сисного відділення; 4) порівняно великі витрати на оплату послуг різних інформаторів (витрати не відповідають кількості і характеру розкритих злочинів), а “вказані в розписах прізвища <...> нікому у відділенні невідомі” і тому припускається, що “ці підписи фіктивні”; 5) майже щомісячні витрати Облакевичем 25–30 крб. з канцелярських коштів без надання відповідних документів; 6) у звітах про діяльність сисного відділення перевищується відсоток розкритих злочинів; 7) відсутність керівних вказівок з боку начальника сисного відділення і його помічника; 8) діловодство відділення “поставлене всупереч усім встановленим правилам з цього предмета”.

Ревізор також виявив, що помічник начальника відділення Пашутін був призначений на посаду без погодження з начальником відділення. Це призвело до конфліктів між ними. Оскільки Д.П. Пашутін не мав жодного поняття про карний розшук, і “за крайньої обмеженості будь-яких здібностей” правильне керівництво розшуками практично було відсутнє, тому, як зазначав перевіряючий, “колись налагоджений першим начальником відділення Репойто-Дубяго (який пізніше став начальником Київського сисного відділення) механізм роботи був повністю розвалений” [17].

Неякісний підбір кадрів сисної поліції призвів до того, що упродовж 1912–1913 років у Катеринославській губернії до суду було притягнуто 12 чинів сисного відділення і повітових сисних частин. Здебільшого їх обвинувачували в хабарництві та неправдивих доносах [12, с. 71].

У 1914 році т.в.о. начальника сисного відділення був призначений Євстафій Григорович Капітонов, а посада його заступника була вакантною. Обов'язки поліцейських наглядачів виконували Кузьма Юхимович Гладкий, Василь Корнійович Бернацький та новий поліцейський наглядач щодо стягання коробкового збору в м. Катеринославі Вадим Степанович Іванов. Залишалися працювати на своїх посадах поліцейські наглядачі А.А. Добровольський і В.А. Туловський [18, с. 13].

У наступному 1915 році, коли Російська імперія була втягнута в Першу світову війну, особовий склад сисного відділення в черговий раз поновився. Це пов'язано з мобілізацією деяких працівників відділення до фронтових військових частин.

У цей період сисне відділення очолював колезький асесор Олександр Федорович Кірста (тел. 14-83; прож. вул. Наносна, 2). Помічником у нього був колезький секретар Андрій Іванович Чернявський (вул. Управська, 16). Обов'язки поліцейських наглядачів, які обслуговували територію м. Катеринослава, виконували: 1) Кузьма Юхимович Гладкий (Грецький пров., 20); 2) Феоктист Федотович Ключев (вул. Олександрівська, 44), 3) Карпо Семенович Сухоруков (вул. Управська, 33);

Повітовими поліцейськими наглядачами були: 1) колезький реєстратор Василь Дорофійович Безродний (Васильківський Базар, Слов'яносербський повіт); 2) Степан Семенович Бабенко (с. Юзівка, Бахмутський повіт); 3) губернський секретар Петро Григорович Костицький (м. Дебальцево); 4) Вікентій Станіславович

Єсипович (м. Олександрівськ); 5) губернський секретар Василь Костянтинович Павленко (м. Маріуполь); 6) Данило Васильович Слепенко (м. Луганськ); 7) Іполит Іванович Соколинський (с. Амур-Нижняолександрівськ Катеринославського повіту); 8) колезький реєстратор Андрій Антонович Аполевич (с. Нікітовка Бахмутського повіту); 9) Никифор Іванович Ігнатов (м. Новомосковськ); 10) Яків Никифорович Шевченко (м. Нікополь, Катеринославського повіту); 11) колезький реєстратор Федір Федорович Токарьов (м. Верхньодніпровськ) і 12) Віктор Силевич Дрючин (с. Лозове Павлоградського повіту) [19, с. 163].

Деякі зміни в особовому складі Катеринославського сисного відділення сталися і в 1916 році. Посаду помічника начальника сисного відділення зайняв колишній поліцейський наглядач К.Ю. Гладкий (вул. Старогородня, 38). Поліцейськими наглядачами у м. Катеринославі працювали два нових співробітники: 1) колезький реєстратор Михайло Антонович Семененко, 2) Олександр Петрович Соколов (не мав чину) та К. Д. Сухоруков, який обіймав цю посаду раніше.

Поліцейськими наглядачами губернської сисної поліції значилися: 1) В.Д. Безродний, який тепер обслуговував м. Новомосковськ; 2) В.К. Павленко – м. Маріуполь, 3) І.І. Соколинський – м. Олександрівськ; 4) С.С. Бабенко – м. Луганськ, 4) Ф.Ф. Токарьов – м. Верхньодніпровськ; 5) В.С. Єсипов – с. Амур; 6) губернський секретар Микола Степанович Резниченко – м. Дебальцево; 7) Федір Андрійович Резунов – м. Павлоград [20, с. 160–161].

На жаль, єдине в країні губернське сисне відділення проіснувало недовго. Вже в кінці 1915 року земство відмовилося фінансувати губернське сисне відділення, мотивуючи таке рішення скороченням земського бюджету в умовах війни [8, с. 171]. Надії Департаменту поліції на те, що уряд виділить хоча б 10 тис. крб. для укомплектування “летючих загонів” вільнонайнятими сищиками не виправдалися. 1 лютого 1916 р. були ліквідовані 5 посад наглядачів і 11 посад городових губернського сисного відділення, а 1 січня 1917 р. – решта посад [13, с. 168].

Таким чином, створення і функціонування у Катеринославській губернії повітових сисних команд (1905–1913 рр.) та губернського сисного відділення (1914–1916 рр.) здійснювалося за ініціативою місцевої адміністрації й утримувалося не за спеціальні державні кошти, а за рахунок “допоміжних” коштів міської влади, а також приватних осіб. Досвід цих спеціалізованих сисних підрозділів поліції свідчив про надзвичайну перспективність боротьби зі злочинністю в сільській місцевості. Поширення цього досвіду на території всієї країни, безумовно, дало б значне збільшення розкриття злочинів і зниження рівня злочинності, як це було в зазначеній губернії. На жаль, ця проблема в Російській імперії на той час урядом так і не була вирішена.

Аналіз особового складу сисних підрозділів поліції Катеринославської губернії свідчить, що на оперативні посади, в тому числі й керівні, нерідко призначалися особи, які за своїми професійними й моральними якостями не відповідали пред’явленим вимогам, у результаті чого вони допускали зловживання під час несення служби, притягалися до судової відповідальності, підриваючи авторитет поліції в очах громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Инструкция чинам сыскных отделений. СПб.: Типография МВД, 1910. 55 с. Докладніше про закон див.: Чисников В. Закон “Об организации сыскной части” (1908 г.): предпосылки, содержание, значение. Оперативник (сыщик). 2008. № 3(16). С. 3–7.

2. Докладніше про В.І. Лебедева див.: Чисніков В. Перший керівник кримінальної поліції Російської імперії. Юридичний вісник України. 2008. 8 – 14 березня (№ 10); його ж. К 140-летию со дня рождения видного деятеля уголовного сыска Российской империи В.И. Лебедева (1868 – после 1917 г.). Оперативник (сыщик). 2008. № 2(15). С. 37–38; його ж Лебедев Василь Иванович (1868–1930 рр.). Міжнародна поліцейська енциклопедія. У 10 т. Т. V. Кримінально-процесуальна та криміналістична діяльність поліцейських організацій. Київ: Атіка, 2009. С. 432.
3. Тимофеев В.В., Тимофеев В.Г. Полиция и милиция России: цифры, факты и события: учеб. пособие. Чебоксары: Изд-во Чуваш. ун-та, 2004. 468 с.
4. Вестник полиции. 1908. № 15.
5. Памятная книжка Екатеринославской губернии на 1911 год. Екатеринославль, 1911 г.
6. Балугев Б.П., Брестовская Т.Н., Величитина Э.П. и др. Организация и деятельность уголовного сыска в дореволюционной России (конец XIX – начало XX в.): уч. пособие. Москва: Академия МВД СССР, 1984. 95 с.
7. Государственный архив Российской Федерации (ГАРФ). Ф. 8. Оп. 1912. Д. 4. – ч. 36. Л. д. 401.
8. Отказ от содержания сыска полицией. Вестник полиции. 1916. № 6.
9. ГАРФ. Ф. 102. 8 д-во. Оп. 1910. Д. 43. Л. д. 5.
10. Ярмиш. О.Н. Каральний апарат самодержавства в Україні в кінці XIX – на початку XX ст.: моногр. Харків: Консум, 2001. 288 с.
11. ГАРФ. Ф.102. 8 д-во. Оп. 1910. Д. 43. Л. д. 6 об.
12. Рыжов Д.С. Борьба полиции России с профессиональной преступностью (1866–1917 гг.): монография. Самара: СЮИ МЮ России, 2001. 144 с.
13. Шаламов А.Ю. Российский “фараон”. Сыска полиция Российской империи во второй половине XIX – начале XX в. Москва: Принципиум, 2013. 304 с.
14. Адрес-календарь Екатеринославской губернии на 1910 год. Екатеринославль, 1910 г.
15. Адрес-календарь и Памятная книжка Екатеринославской губернии на 1912 год. Екатеринославль, 1912 г.
16. Календарь-ежегодник “Приднепровье”. 1913 год. Екатеринославль, 1913 г.
17. ГАРФ. Ф.102. 8 д-во. Оп. 1910. Д. 163. Л. д. 68.
18. Календарь-ежегодник “Приднепровье”. 1914 год. Екатеринославль: Изд. Екатеринослав. губ. статист. комитета. 1914.
19. Екатеринославский адрес-календарь 1915 год. Екатеринославль, Изд. губ. типографии. 1915 г.
20. Екатеринославский адрес-календарь. 1916 год. Екатеринославль, Изд. губ. типографии. 1916 г.

REFERENCES

1. Ynstruktsyya chynam sysknykh otdeleniy. “Instruction for the Ranks of Detective Departments”. SPb: Publishing House of the Ministry of Internal Affairs, 1910. 55 p. / Chisnikov V. The Law “On the Organization of the Detective Unit” (1908): Prerequisites, Content, Meaning. Operative (detective). 2008. No 3 (16), 3–7 [In Russian].
2. Dokladnishe pro V.I. Lebedyeva dyv.: Chysnikov V. Pershyy kerivnyk kryminalnoyi politsiyi Rosiyskoyi imperiyi. Yurydychnyy visnyk Ukrayiny. 2008. 8–14 bereznia (№ 10); yoho zh. K 140-letyuu so dnya rozhdenyya vydnoho deyatelya uholovnoho syska Rossiyskoy ympery V.Y. Lebedeva (1868 – posle 1917 h.). Operatyvnyk (syshchyyk). 2008. № 2(15). S. 37–38; yoho zh. Lebedyev Vasyl Ivanovych (1868–1930 rr.). Mizhnarodna politseyska entsyklopediya. U 10 t. T. V. Kryminalno – protsesualna ta kryminalistychna diyalnist politseyskykh orhanizatsiy. [More about V.I. Lebediev see: Chysnikov V. (2008) The First Head of the Criminal Police of the Russian Empire. Legal Bulletin of Ukraine 10; Chysnikov V. (2008) To the 140th Anniversary of the Birth of a Prominent Criminal Investigator of the Russian Empire. V.I. Lebediev (1868–after 1917). Operative (detective) 2 (15), 37–38; Chysnikov, V. (2009) Lebediev Vasiliy Ivanovich (1868–1930). International Police Encyclopedia: in 10 vol. Criminal Procedural and Forensic Activity of Police Organizations. Kyiv: Atika. 432 p. [in Ukrainian].
3. Timofiev, V.V., Timofiev, V.H. (2004) Polytsyya y mylytsyya Rosyy: tsyfry, fakty y sobytya: ucheb. posoby. “Police and Militia of Russia: Figures, Facts and Events”: study. Cheboksary. 468 p. [in Russian].
4. Vestnik politsii. “The Police Herald”. 1908. No 15 [in Russian].
5. Pamyatnaya knizhka Yekaterinoslavskoy gubernii na 1911 god. Yekaterinoslav', 1911 g. “The Memorial Book of the Yekaterinoslav Province in 1911”. Yekaterinoslav', 1911 [in Russian].
6. Baluyev, B.P., Brestovskaya, T.N., Velichutina, Y.P. and others (1984) Organizatsiya i deyatel'nost' ugovnogo syska v dorevolutsionnoy Rossii (konets XIX – nachal XX v.): uch.

posobiye. "Organization and Activities of Criminal Investigation in Prerevolutionary Russia (late XIX – early XX centuries)": manual. Moscow. 95 p. [in Russian].

7. Gosudarstvennyy arkhiv Rossiyskoy Federatsii (GARF). "State Archive of the Russian Federation (GARF)". F. 8. C. 1912. C. 4. – p. 3b. P.r. 401 [in Russian].

8. Otkaz ot sodержaniya sysknoy politsii. "Refusal to Keep Detective Police". Police Herald. 1916. No 6 [in Russian].

9. GARF F. 102. 8. C. 1910. C. 43. P.r. 5 [in Ukrainian].

10. Yarmysh, O.N. (2001) Karal'niy aparat samoderzhavstva v Ukraini v kintsi XIX – na pochatku XX st.: monogr. "The Punitive Apparatus of Autocracy in Ukraine in the Late Nineteenth and Early Twentieth Centuries": monograph. Kharkiv: Consum. 288 p. [in Ukrainian].

11. GARF. F. 102. C. 1910. C. 43. P.r. 6. [in Ukrainian].

12. Ryzhov, D.S. (2001) Bor'ba politsii Rossii s professional'noy prestupnost'yu 1866–1917 "The Fight of the Police of Russia against Professional Crime (1866–1917)": monograph. Samara: SUI MJ of Russia. 144 p. [in Russian].

13. Shalamov, A.Y. (2013) Rossiyskiy "faraon". Sysknaya politsiya Rossiyskoy imperii vo vtoroy polovine XIX – nachale XX. "Russian "Pharaoh". "Detective Police of the Russian Empire in the Second Half of the 19th – Early 20th Century". Moscow: Principle, 2013. 304 p. [in Russian].

14. Adres-kalendar' Yekaterinoslavskoy gubernii na 1910 god. Yekaterinoslavl', 1910 g. "The Address-Calendar Ekaterinoslav Province for 1910". Yekaterinoslavl, 1910 [in Russian].

15. Adres-kalendar' i Pamyatnaya knizhka Yekaterinoslavskoy gubernii na 1912 god. "The Address-Calendar and the Memorial Book of the Yekaterinoslav Province for 1912". Yekaterinoslavl, 1912 [in Russian].

16. Kalendar'-yezhegodnik "Pridneprov'ye". 1913 god. Yekaterinoslavl', 1913 g. "Calendar-yearbook "Dnieper"", 1913. Yekaterinoslavl, 1913 [in Russian].

17. GARF. F.102. D. 1910. C. 163. P.r. 68. [in Ukrainian].

18. Kalendar'-yezhegodnik "Pridneprov'ye". 1914 god. Calendar-yearbook "Dnieper". 1914 Ekaterinoslavl, 1914 [in Russian].

19. Yekaterinoslavskiy adres-kalendar' 1915 god. "Ekaterinoslavsky Address-Calendar 1915 Year". Ekaterinoslavl, 1915 [in Russian].

20. Yekaterinoslavskiy adres-kalendar'. 1916 god. Yekaterinoslavl', Izd. gub. tipografi. 1916 g. "Ekaterinoslavsky Address-Calendar". Ekaterinoslavl, 1916 [in Russian].

UDC 351.746.2 "1905/1916"

V.M. Chysnikov,

Doctor of Juridical Sciences,
Docent, Chief Researcher, State Research
Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-2020-7298

KATERYNOSLAV DETECTIVE POLICE: PERSONNEL AND INNOVATIONS IN CRIMINAL INVESTIGATIVE CASE (1905–1916)

In the paper for the first time in the historical legal literature the personnel of Yekaterinoslavsky city detective police department (1910–1916) was studied, as well as organizational and legal bases of an establishment of the first detective departments in the Russian empire (1914).

Adopted in July 6 (19), 1908, Law "On the Organization of the Detective Departments" for the first time in the history of Russia included into personnel of the general state legal field police detective services, that previously functioned in a number of regions, and provided the legal basis for the creation of a broadened system of the bodies of the criminal detective police in the empire. Before the adoption of this law in the territory of Ukraine, which was then the part of the Russian Empire,

the detective police existed only in five provincial cities: Kyiv, Odesa, Kharkiv, Poltava and Katerynoslav.

Even before the adoption of this law in the Katerynoslav province after the revolutionary events of 1905–1907, district councils were set up on the initiative of the local administration, which were not supported by special state funds, but at the expense of “auxiliary” funds of the city authorities, as well as private individuals. Subsequently, the experience of Katerynoslav province in the establishment of the detective police teams in the counties was borrowed by the “zemstvos” of the Poltava province, and also spread to several counties of other provinces.

At the same time, the organization of the detective teams in the counties also had some disadvantages. The main of them was the inconsistency of the actions of various teams among themselves and the lack of special knowledge in county detective policemen. A significant disadvantage was the fact that the money was not allocated through the state treasury, as it was foreseen with the established financing order, but through the Chief police officer of a district. In this regard, from the district justice and the leaders of the nobility, they were faced with diverse requirements, entrusted with various assignments under the threat of non-payment of maintenance. Under these conditions, the detective police teams were not able to fully resist professional crime, since they depended on local authorities.

In autumn 1913, assigned Katerynoslav governor V.A. Kolobov decided to reorganize the criminal investigation in the district of province. By his initiative, the detective police teams in the counties were eliminated, and instead of them, on the basis of Katerynoslavsky city detective police, a province detective police division on was created. The governor explained his decision by the fact that there is no constant connection with the detective police of cities in the activity of the detective team; they do not have search dogs and equipment for registration of criminals.

The experience of these specialized detective police units showed the extremely promising nature of the fight against crime in rural areas. The dissemination of this experience throughout the country would undoubtedly give rise to the crime detection and the reduction of crime rates, as was the case in the province. Unfortunately, this problem in the Russian Empire was not resolved at that time by the government.

The analysis of the personnel of the detective police units of the Katerynoslav province proves that the operative positions, including the governing ones, were often assigned to persons who, according to their professional and moral qualities, did not meet the outlined requirements, as a result they allowed abuses during official duties, were brought to justice, undermining the authority of police in civil society.

Keywords: Ekaterinoslav city and provincial detective departments, Law “On the Organization of the Detective Police Departments” (1908), personnel, district detective teams, innovations in criminal investigative case.

Отримано 21.11.2018